

WIEM. CZUJĘ... POMAGAM!

EFEKT
DOMINA

NEPAL

SCENARIUSZ LEKCJI

NEPAL:

KOSZMARNY LOS DZIECI W WIĘZIENIU

Nepal jest jednym z najbiedniejszych i najsłabiej rozwiniętych krajów świata. W 2006 roku zakończyła się tu trwająca 10 lat wojna domowa, jednak sytuacja polityczna nadal jest niestabilna. Ponad 25 proc. populacji żyje poniżej granicy ubóstwa, czyli za mniej niż 0,5 dolara dziennie. Sytuację gospodarczą pogarszają trudne warunki klimatyczne i częste katastrofy naturalne. Uniemożliwiają rozwój rolnictwa, a w efekcie powodują deficyt żywności, najbardziej dotkliwy dla grup najuboższych.

Ubóstwo plagą Nepalu

Ubóstwo to sytuacja, w której ludzie nie posiadają wystarczającej ilości środków finansowych, aby zakupić jedzenie i inne produkty podstawowe. To także brak dostępu do zasobów i wartości społecznych, determinowany trudnym położeniem życiowym. Ubóstwo dotyka przede wszystkim kraje rozwijające się, a w szczególności mieszkające w nich kobiety. Wyjątkowo niekorzystna sytuacja kobiet wynika z ich niskiego statusu społecznego w tych krajach.

Przestępczość z biedy

Ubóstwo to niestety wstęp do wielu dramatycznych zjawisk, m.in. znacznie zwiększa ryzyko zaangażowania się w działalność o charakterze przestępczym, w celu zdobycia środków na utrzymanie. Główny wpływ na to ma patriarchalny system społeczny. W najuboższych rodzinach, pod wpływem przemocy lub presji, kobiety stają się wielokrotnie „narzędziem” do popełniania przestępstw związanych z handlem ludźmi i przemytem narkotyków. Oznacza to, że mężczyźni zmuszają często żony do angażowania się w działalność kryminalną, w konsekwencji czego wiele z nich trafia do więzienia.

Dziecko bez praw w więzieniu

W Nepalu nie istnieje system opieki nad dziećmi opuszczonymi. Kiedy więc dorośli dostają wyrok, dzieci trafiają do celi wraz z rodzicami, ponieważ w przeciwnym razie byłyby zmuszone do zamieszkania na ulicy. W więzieniu dziecku nie przysługuje ani dodatkowe łóżko, ani dodatkowy posiłek. Cele są przepełnione, brakuje także dostępu do sanitariatów i wody. Co oczywiste, najmłodsi nie chodzą do szkoły i dorastają w skrajnie niekorzystnych warunkach - hamujących rozwój i uczących zachowań przestępczych. Jedną z takich placówek jest centralne więzienie w Kathmandu.

Na ratunek najmłodszym

Na rzecz dzieci przebywających w nepalskich więzieniach działają organizacje pomocowe, które próbują wypełnić pustkę tam, gdzie powinien istnieć społeczny system opieki. Znajdują się wśród nich m.in. PA Nepal (Prisoners Assistance Nepal) oraz Early Childhood Development Centre (ECDC). Zapewniają one dzieciom schronienie, wyżywienie i edukację. Uczą także nawiązywania zdrowych relacji społecznych, opartych na szacunku i zaufaniu. Pomagają małym podopiecznym „podnieść się” po doznanej traumie. Jednocześnie jednak przygotowują dzieci do ewentualnego powrotu do domu, ponieważ wiele z nich jest odbieranych przez rodziców po zakończeniu kary. Przygotowują też kobiety do wyjścia na wolność, oferując im różne programy wsparcia i nauki zawodu.

Błogie dzieciństwo... W Nepalu to często nieosiągalny luksus

To kraj, w którym tradycja często łączy się niestety z biedą

Rodzinne, pełne ciepła sytuacje. Niezależnie od warunków życia

Wprowadzenie do scenariusza

„Wszyscy ludzie rodzą się wolni i równi pod względem godności i swych praw” czytamy w artykule pierwszym Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka ONZ. A co z prawem dzieci do wolności? Wszak Janusz Korczak napisał „dziecko – już mieszkaniec, obywatel i już człowiek. Nie dopiero będzie, a już [...] Lata dziecięce – to życie rzeczywiste, nie zapowiedź”. Czy dzieci osadzonych rodziców mają prawo być wolne? Co jest ważniejsze: prawo dziecka do miłości, bliskości najważniejszej w jego życiu osoby – opiekuna (matki, ojca), który zapewni elementarne poczucie bezpieczeństwa, czy jego prawo do wolności, do życia poza murami więzienia, z dostępem do świeżego powietrza, ruchu, swobodnej zabawy? Czy te elementarne potrzeby i wynikające z nich podstawowe prawa dziecka można w ogóle porównywać, mierzyć, ważyć? Czy można wybierać między dzieciństwem pod opieką rodziców, którzy darzą miłością, pokazują świat, uczą tego, co w życiu najważniejsze, a dzieciństwem swobodnym, nieskrępowanym, nieograniczonym przez więzienne mury? Naszym zdaniem nie. Dziecko potrzebuje miłości, bezpieczeństwa, bliskości ważnych dla niego dorosłych, potrzebuje też przestrzeni, inspirujących bodźców, radości, jakie noszą zwyczajne dziecięce aktywności: zabawa w kałuży, ściganie się z rówieśnikami, przesypanie piasku, przeskakiwanie z kamienia na kamień. Życie uczy nas jednak, że dzieciństwo nie zawsze jest bezpieczne, radosne, czy pełne swobody. Są na świecie „niewidoczne dzieci”, które nie mają prawa do wody ani pożywienia, dzieci, które przebywają z matkami w więzieniach. Podczas tej lekcji pragniemy zachęcić uczniów do refleksji nad niełatwym dzieciństwem w nepalskich więzieniach. Proponujemy namyśleć nad tym, jak wygląda życie dziecka towarzyszącego matce w więzieniu. Nie więźnia, ale również nie człowieka wolnego. Tragizm sytuacji nepalskich dzieci i ich opiekunów wynika z tego, że nie ma tu wyboru. Dzieci mogą towarzyszyć swoim osadzonym rodzicom lub zostać bez jakiegokolwiek opieki na ulicy, skazane na krzywdę i przemoc. Opiekunowie wybierają dla nich jedyny możliwy w tej sytuacji „lepszy” los, zabierają je ze sobą. Zachęcamy do zastanowienia się, co można w tej niezwykle trudnej sytuacji zrobić. Nie ma bowiem jednego słusznego rozwiązania.

Prof. Kinga Kuszak
Wydział Studiów Edukacyjnych
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza
w Poznaniu

Autorka:
Katarzyna Sadowska

Czas trwania
45 minut

TEMAT ZAJĘĆ:

Dzieciństwo za więziennym murem – o prawie dziecka do wolności

ZAGADNIENIA:

wolność jako wartość, zniewolone dziecko, „dobra” przyszłość, działalność organizacji pomagających dzieciom przebywającym w więzieniach

WARTOŚCI:

wolność, wrażliwość na sytuację innych, empatia

CĘŁE ZAJĘĆ:

PO LEKCJI UCZEŃ:

- ▶ potrafi wyjaśnić znaczenie pojęcia wolność;
- ▶ potrafi wymienić dwie kategorie wolności;
- ▶ podejmuje refleksję nad sytuacją dzieci przebywających z matkami w więzieniach;
- ▶ formułuje argumenty za lub przeciw przebywaniu dzieci w więzieniach razem z osadzonymi opiekunami.

METODY I FORMY PRACY:

rozmowa, analiza źródeł, debata „za” i „przeciw”

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

fragmenty reportażu „Więzień bez wyroku”, kartki z definicjami pojęcia wolność

Przebieg zajęć

Rozmowa

RÓŻNE UJĘCIA WOLNOŚCI

Rozdaj chętnym uczniom kartki, na których znajdują się różne definicje pojęcia wolność:

„Wolność jest możliwością działania, a nie myślenia”. (Wolter)

„Wolny – oznacza niezwykle pożądaną cechę swobody, niezależności [...]. Wolę być wolny, postępować zgodnie z własną wolą, robić to, co robić sam wolę”. (Bralczyk)

„Wolność – życie poza więzieniem, zamknięciem”. (Słownik Języka Polskiego PWN)

„Wolność jest zdolnością podmiotu do decydowania o samym sobie jako jedynej całości [...]. W istocie rzeczy wolność jest przede wszystkim odpowiedzialnością podmiotu wobec samego siebie”. (Rahner)

„Wolność to odpowiedzialność [...]. Wolności zawsze musi towarzyszyć wolna wola, w przeciwnym razie wolność zmienia się w zniewolenie”. (Bogunia-Borowska)

„Człowiek jest wolny, o ile w każdej chwili swego życia potrafi być posłuszny samemu sobie”. (Steiner)

Poproś uczniów, aby zinterpretowali cytaty.

Film, rozmowa

„WIĘZIEŃ BEZ WYROKU”

- Wprowadź uczniów w zagadnienie, korzystając z informacji wstępnych na temat Nepalu.
- Wyświetl pierwszy fragment reportażu ukazujący centralne więzienie w Kathmandu.
- Następnie poproś uczniów o podzielenie się wrażeniami dotyczącymi obejrzanego fragmentu.

Film, rozmowa

MOŻLIWOŚĆ ŻYCIA NA WOLNOŚCI

Przed filmem poinformuj uczniów, że na rzecz dzieci, które przebywają z matkami w więzieniu, działają w Nepalu dwie organizacje społeczne. Wyjaśnij, że dzięki ich działaniom dzieci mogą żyć w taki sposób, by miały szansę na dobrą przyszłość.

Zaprezentuj uczniom kolejne dwa fragmenty reportażu „Więzień bez wyroku”.

Zapytaj uczniów, co ich w obejrzanym fragmencie poruszyło, czego się dowiedzieli.

Praca w grupach,
debata

Z MAMĄ CZY NA WOLNOŚCI

Podziel uczniów na dwie grupy i zaproponuj im debatę:

- grupa złożona z osób, które uważają, że Indira Ranamagar i Pushpa Basnet powinny opiekować się dziećmi osób przebywających w więzieniu;
- grupa złożona z osób, które uważają, że kobiety nie powinny odrywać dzieci od rodziców.

Członkowie każdego zespołu ustalają argumenty, po czym każda z grup debatujących wypowiada się przez 5 minut. Wnioski i argumenty odnotuj na tablicy. Debatę możesz prowadzić sam, ale możesz też poprosić o to jednego z uczniów.

Podsumowanie

WOLNY, CZYLI JAKI?

Poproś wybranych uczniów o sformułowanie wniosków z debaty i refleksje końcowe. Przypomnij najważniejsze argumenty użyte przez uczniów i wspólnie zastanówcie się, czy istnieje jeszcze inne wyjście z tej sytuacji oraz kiedy człowiek może powiedzieć, że jest wolny.